

Vressel

en beskrivning med historiska tillbakablickar

November 2016

Vressel 2007

Den lilla byn

Byn består i huvudsak av 25 hus längs en väg vid Vombsjöns östra strand norr om Björkaån där denna mynnar ut i sjön. Den ligger mitt i ett naturskönt område med många tillfälle till naturupplevelser.

I nordost gränsar den till Hultan, ett litet skogsområde ägt av Övedskloster. Tyvärr har detta område i ökande omfattning omvandlats till lärkplantering, vilket inte är särskilt trevligt för naturvänner. Har man tur kan man stöta på både rådjur, vita dovhjortar och vildsvin här.

Åt väster har vi Vombsjön. Här finns strövområden och badvänliga stränder med iordninggjord badplats. Vid mynningen finns en båtbygga med möjlighet att hyra båt. Längs sjöns södra strand är ett lättillgängligt strövområde med rastplatser och parkeringsplatser för bilar.

I norrslutningen vid sjöns sydöstra hörn ligger Åskebäskan. Det är ett område med grova bokar och ekar som skall bevaras som ett område med evighetsträd och lämnas för fri utveckling.

I söder löper Björkaån och på andra sidan ån ligger Björkadammen och Björka.

I omgivningen finns stora öppna områden med beteshagar och orörda ängar. Här finns flera speciellt iordninggjorda dammar för grodor och paddor.

Ett återkommande vårnöje är att lyssna till strandpaddornas spel från dessa dammar.

Det går fortfarande att se tydliga rester av de kanaler, vallar och diken som från slutet av 1800-talet fram till mitten av 1940-talet användes till ängsbevattning, så kallat översilningssystem, ett stycke intressant kulturhistoria. Under 2015 gjordes ett omfattande arbete på delar av anläggningen för att återanvända kanaler och ängar i ett vattenreningsprojekt.

Ungefär 3 km norr om byn ligger Övedskloster ett av traktens turistmål.

De som har större vyer än skånsk lokalgeografi finner byn på 55°40'N 13°38'O.

Enklare uttryckt blir detta ungefär mitt i södra halvan av Skåne cirka 30 km från sydkusten.

Till byn tar man sig enklast med bil om man inte är särskilt förtjust i att gå eller cykla.

Det är ungefär 4,5 km till närmsta busshållplats som ligger där vägen från Björka ansluter till väg 11, vilket innebär en promenad på ungefär 50 minuter. Detta får väl uppfattas som en uppmuntran till bilåkning.

En närliggande järnvägsstation lades ner 1954.

Vressel tillhör Sjöbo kommun som är närmsta tätort (8,5 km). Här finns butiker och annan service.

Vressel 1907

Namnet

Det första belägget av namnet Vrisl (Vrist) är från 1330-talet. Av detta bör man väl få dra slutsatsen att det kan vara äldre än så. Ett par citat ur ortnamnsregistret kan ge en viss bild av hur det har utvecklats och stavats genom åren.

Vressel, Öveds sn, Färs hd, Malm. 1.

Vrist -- 1332

Vreszell 1550, Vreissel 1569, Vressel 1579, Wrisell 1614--, i en krök af den slingrande Björka-ån -- Lindqvist, Bjärka-Säby, s 446.

Vressel, by, Öveds sn, Färs hd, Malm. l.

i Skaane, Fers H. ---- i

Vrissel 11 Gaarde, 1 Fæste

og 1 Gadehus

1614 KrSk 1, s.376. regist.

Det finns tankar om att namnet skulle ha samband med Björkaåns slingrande krokiga utbredning i området. En snabb titt i några ordlistor kan möjligen förstärka detta.

I ordnet.dk/ods kan man se att: vrissen = forvredet, krumgroet.

och i [Otto Kalkar: Ordbog til det](#)

[ældre danske sprog \(1300-1700\)](#): vrisse = vride, vrikke.

Namnet förekommer även som efternamn. När två bröder, Carl och Henning, passerade byn omkring 1915-20 blev de inspirerade, sökte och fick tillstånd att anta namnet Wressel. Det finns idag minst tio personer i södra Dalarna som bär detta namn.

Tack till Bengt Johansson, Falun för informationen.

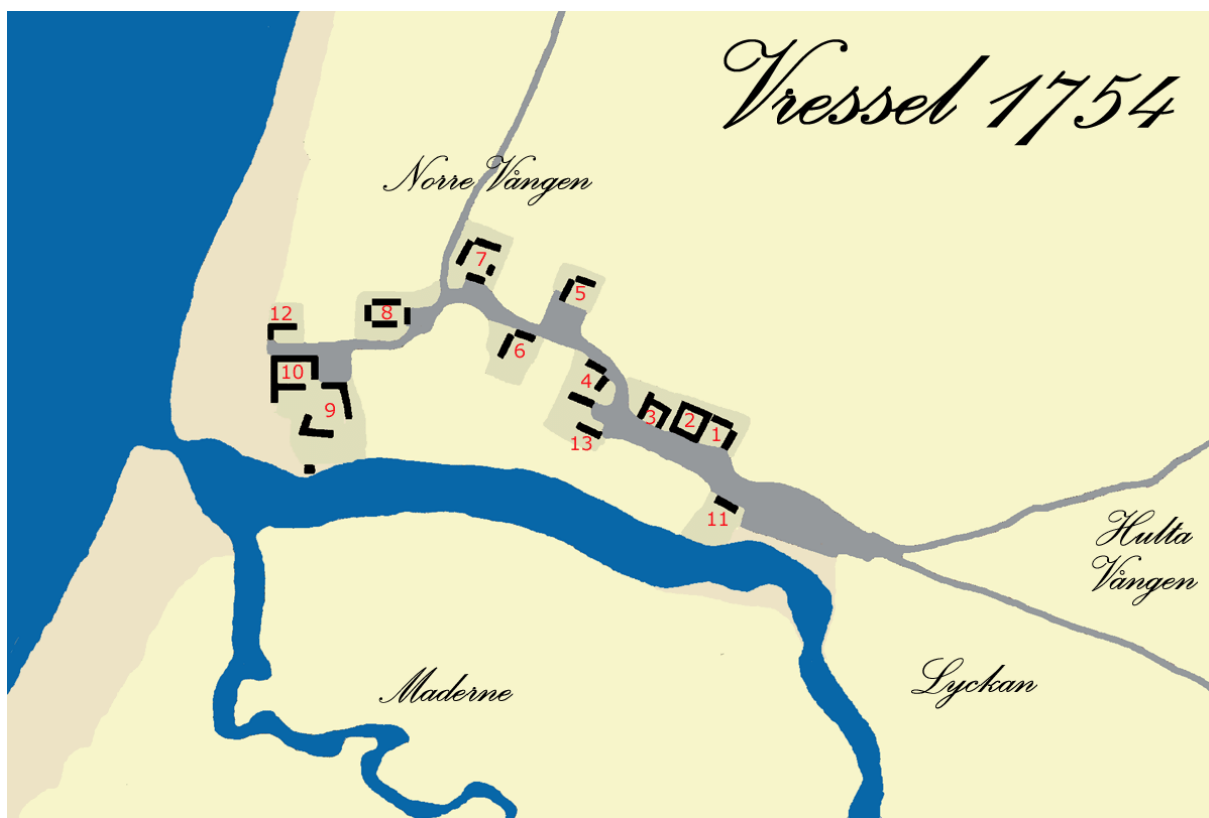
Även i Holland finns ett Vressel, strax norr om Eindhoven. Det ligger vid en krök av en slingrande å.

Ur ortnamnsarkivet kan man även finna ett citat av betydligt senare ursprung men ändå värt att beakta.

vressling, innevånare i Vressel

Öveds sn, Färs hd, Malm. l.

Nils Bengtsson 1935

Historiska notiser

Den nuvarande bebyggelsen vid åmynningen är i huvudsak byggd efter 1932 då de flesta äldre husen brann ner. Elden fick fäste i ett spåntak och spred sig i vinden över större delen av byn.

Jag undrar hur man gjorde för att alarmera brandkåren vid detta tillfälle, telefoner kom till byn först tre år senare.

Enl. Curt H

Glädjen tog dock slut efter november 2016 när ledningarna klipptes av och Vressel åter blev utan fasta telefoner.

1945 blev ett upplyst år, den elektriska strömmen kommer till byn.

Enl. Curt H

Vombsjön och Björkaån

Vombsjön har en medelyta på 12,8 km², ett medeldjup på 5,9 m (max 16 m) och ligger cirka 20 m över havet. Djupet kan variera upp till 2 m under året eftersom sjön är reglerad. Den är sedan 1948 vattentäkt för några kommuner i sydvästra Skåne. [Sydvatten](#) tar ut ungefär 1000 liter råvatten per sekund (max 1500 l/s).

Det är nog ingen större risk att vattnet i sjön skall ta slut. Björkaån som svarar för det största tillflödet har ett medelflöde på 4000 l/s. Extremvärdena kan variera från 40 l/s till 60000 l/s.

Björkaån byter namn uppströms till Åsumsån vid Omma för att sedan bli Tolångaån, Vollsjöån och Sniberupsån. Man får väl anta att det är samma vatten som flyter i alla åarna.

Vombsjön, Björkaån och Björkadammen erbjuder många fritidsfiskare ett roande och ibland även givande nöje.

Vombsjön vid Björkaåns mynning

Björka

Grannbyn i söder är med sin väl bevarade äldre bebyggelse en god representant för 1800-talets små kyrkbyar präglade av tiden efter skiftena.

Öved / Övedskloster

Omtalat redan på medeltiden under namnet Ör, senare Örs, Öts, Ödwitz, Öwid och slutligen Öved. Namnet kommer troligen från de kala flygsandshedar som tidigare utbreddes sig söder och väster om Vombsjön.

På 1100-talet grundades här ett premonstratenserkloster kallat Insula Sanctae Trinitatis (den heliga trefaldighetens ö).

Namnet kan tyda på att klostret uppförts på en ö eller holme i Vombsjön. De topografiska förhållandena gör dock en sådan tolkning tveksam. "Insula" betyder vanligen "ö", men kan i överförd bemärkelse även ha betydelsen ett (som en ö) ensligt beläget hus.

Av klostret finns knappast något kvar idag, nuvarande byggnad färdigställdes 1776.

Flygfoto över området från 1947

Vressel, foto från www.gis.lu.se

Öved, Vressel, Björka, foto från www.gis.lu.se